

КЛУБ БІЛОГО БІЗНЕСУ: УМОВИ ВКЛЮЧЕННЯ, ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Фоміна Тетяна Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування,

Центральноукраїнський національний технічний університет

Фомін Володимир Сергійович

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,

Класичний приватний університет

З 01 серпня 2024 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей податкового адміністрування під час воєнного стану для платників податків з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства» [3]. Серед базових нововведень даного закону є запровадження поняття «платник податків з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства» (неофіційне трактування – Клуб білого бізнесу). Це поняття існуватиме до 31 грудня того року, в якому в Україні буде припинено дію правового режиму воєнного стану.

Клуб білого бізнесу передбачає перелік платників податків, у яких прослідковується високий рівень добровільної сплати податків і зборів. Дана ініціатива була розроблена з урахуванням досвіду Нідерландів, де у 2005 році було запроваджено систему горизонтального моніторингу. Довівши свою ефективність у цій країні, пізніше, вона була запроваджена і у інших – Австрія, США, Австралія тощо.

«Горизонтальний моніторинг – програма, режим, система, участь у якій є добровільною для компаній, які підпадають під певні критерії. Вони підписують з податковою угоду. Компанії зобов'язуються ділитися своїми планами з податковими органами, надавати доступ до своїх систем, запроваджувати суворий внутрішній контроль і заходи. Натомість компанія отримує індивідуальну команду, яка спеціалізується на взаємодії з податковою адміністрацією, і оперативні відповіді на ваші запитання. У такій системі компанія має податкову визначеність, хороший фіскальний імідж, а податкова – розуміння операцій та контроль з податкового планування» [1].

Згідно згаданого вище закону перелік платників податків буде переглядатись Державною податковою службою чотири рази на рік та оприлюднюватись на офіційному сайті, тому платники податків, які туди потрапили доволі швидко можуть втратити таке «членство». До Клубу

білого бізнесу можуть бути включені платники податків, що відповідають одночасно 12 критеріям (таблиця 1).

Таблиця 1

Критерії для включення до Клубу білого бізнесу

Кри-терій	Юридичні особи		Фізичні особи-підприємці	
	Загальна система оподаткування	Сплата єдиного податку	Загальна система оподаткування	Сплата єдиного податку
1	2	3	4	5
1	Податковий борг чи заборгованість з інших платежів не більше 51 тис. грн. строком не більше 30 днів.			
2	Відсутня заборгованість зі сплати ЄСВ, штрафів, пені, недоїмки			
3	Відповідність вимогам щодо сплати податків та розміру доходів			
4	Сума сплаченого податку на прибуток та ПДВ дорівнює чи вища за середню за відповідною галуззю (для експортерів, у яких обсяг експорту 25% і вище в обсязі постачання, не діє вимога щодо ПДВ)	Сума сплачених податків до зведеного бюджету дорівнює чи вища за середню за відповідною галуззю. Для юридичних осіб, що перебувають на четвертій групі спрощеної системи оподаткування – площа землі: у власності чи орендованої – не менше 200 га включно; орендованої комунальної чи державної власності – не менше 0,5 га	Сума сплаченого ПДВ за 12 останніх податкових періодів та податку на доходи фізичних за податковий рік дорівнює чи вища за середню за відповідною галуззю	Обсяг доходу за податковий період вищий 5 млн. грн, а рівень сплати податків перевищує середній за відповідною галуззю за останні чотири квартали
	Заробітна плата працівників не нижча за середню за відповідною галуззю у регіоні. Якщо кількість працівників за останній рік менше 5, зарплата має бути не нижче середньої, помноженої на коефіцієнт 1,1		Нарахована за останні чотири податкові періоди заробітна плата не менше за середню за відповідною галуззю у регіоні, помноженої на коефіцієнт 1,1	
	Немає порушень строків подання звітності та документів, передбачених ПКУ щодо трансферного ціноутворення, контрольованих іноземних компаній та податкових декларацій (річна фінансова звітність, річна консолідована фінансова звітність, аудиторський звіт, звіт про фінансовий стан, звіт про прибутки та збитки)			
5	Немає протягом останнього року повідомлень-рішень податкових органів про порушення граничних строків розрахунків за експортно-імпортними операціями			
6	Платник не відповідає критеріям ризиковості платника ПДВ			
7	Немає розпочатої процедури припинення суб'єкта господарювання			
8	Відсутнє провадження про банкрутство			

Кри- терій	Юридичні особи		Фізичні особи-підприємці	
	Загальна система оподаткування	Сплата єдиного податку	Загальна система оподаткування	Сплата єдиного податку
1	2	3	4	5
9	Платник, його засновник, учасник, кінцевий бенефіціар не перебуває у санкційному списку			
10	Кінцевий бенефіціар не є російським громадянином (крім тих, які мають статус УБД з 14 квітня 2014 року)			
11	Засновник, учасник, кінцевий бенефіціар не проживає в росії			
12	Потягом останнього року у реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань не було змін щодо основного виду економічної діяльності			

Джерело: складено на основі [2]

Отже, умови для включення до Клубу білого бізнесу можна розцінити як доволі суворі.

Участь у Клубі білого бізнесу має як свої переваги, так і недоліки (таблиця 2).

Таблиця 2

Переваги та недоліки участі у Клубі білого бізнесу

Переваги	Недоліки
Податкові органи не проводитимуть на таких підприємствах фактичні перевірки з питань ліцензування та зберігання пального для потреб власного споживання та/або промислової переробки	Через щоквартальний перегляд учасників та суворих критеріїв участь у Клубі білого бізнесу може бути недовготривалою
Діятиме мораторій на документальні позапланові перевірки (є виключення для деяких видів)	Доведена низька ефективність подібних ініціатив («інвестиційні няні»), офіси великих платників податків тощо), які істотно не вплинули на покращення податкового середовища
Надаватимуться фахові консультації щодо оподаткування протягом 15 календарних днів із дня отримання податковим органом звернення від платника податків	Дискримінаційний характер, який проявляється у тому, що добросовісні платники, які діють згідно із вимогами законодавства, але зіштовхнулися із певною податковою проблематикою, позбавляються «лояльного» відношення податкових органів
Можливість отримання від контролюючого органу розширеної інформації про майбутні податкові ризики та рекомендацій щодо їх усунення	Нерівність суб'єктів господарювання через їх поділ на таких, які добровільно сплачують податки і таких, які «не дуже» добровільно їх сплачують

Переваги	Недоліки
Закріплення персонального комплаєнс-менеджера від територіального податкового органу, який взаємодіятиме з платником податків та надаватиме консультації	Необґрунтовані критерії доброчесності – наприклад, не завжди підприємство (підприємець), у якого встановлено вищий рівень заробітної плати є доброчесним і навпаки
Скорочення термінів камеральної та документальної перевірок з метою бюджетного відшкодування ПДВ	Гальмування податкових реформ

З нашої точки зору, запровадження в Україні Клубу білого бізнесу навряд чи принесене очікувану користь. Наші міркування базуються на тому, що, по-перше, це превентивний тимчасовий крок для зменшення напруги у бізнес-середовищі; по-друге, такий крок вказує на нестабільність податкової політики та підрив довіри з боку представників бізнесу, адже зміна елементів податків та зборів має відбуватись не пізніше ніж за 6 місяців до початку нового бюджетного року; по-третє, невідповідність різних законодавчих норм щодо оподаткування резидентів Дія Сіті; по-четверте, деякі, так звані, переваги (наприклад, податкові консультації), передбачені для учасників Клубу білого бізнесу, вже й так діють і ними може скористатись будь який суб'єкт господарювання.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко А. Клуб білого бізнесу відкриється в Україні з 1 жовтня: як до нього потрапити і що це дає. URL: https://weukraine.tv/article/klub-biloho-biznesu-vidkrijetsja-z-1-zhovtnja-jak-do-noho-potrapiti-i-shcho-tse-daje/#google_vignette
2. Податковий кодекс України: Закон України від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n8035> (дата звернення: 03.12.2024).
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей податкового адміністрування під час воєнного стану для платників податків з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства: Закон України від 18 черв. 2024 р. № 3813-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3813-IX#Text> (дата звернення: 03.12.2024).